

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 2. [i.e. 3.] De obligatione beneficiatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

Molina l. tr. 2. disp. 96. Azor. l. 1. c. 8. Soto
1. de iust. q. 6. n. 6. Less. c. 29. d. 8. Zerola par. 2.
v. clericus Tanner. lo. cit. quamvis alii con-
tradican cum Nav. c. 25. n. 118. & Carbo
qu. 61. de restitutione. Patet 1. Ex com-
munione illâ sententiâ, de quâ in Pro-
legom. nostris §. 8. Quod leges pœnam fan-
cientes non obligent ante sententiam ju-
dicis declaratoriam, nisi aliud in ipsa lege
exprimatur. V. Tolet. l. 8. c. 20. II. Re-
pugnat aliter facta executio iustitiæ Chri-
stianæ, quæ lenimento Charitatis & man-
suetudinis temperanda est, iuxta illud
Matth. 18. v. 33. nonne oportuit & te misereri
conservi tui, sicut ego tui miserus sum?

XI Idem dicendum est, de his, & si-
milibus. Fructus non faciat suos, ipso
facto fructibus aut proventibus privatus
sit, careat, amittat, &c. Navarr. c. 25. n. 121.
Henr. l. 13. c. 56. n. 2. & 3. Azor & Less. sup.
citati Zerola par. 1. v. Privatio. Nam eius-
modi verba non necessariò inferunt obli-
gationem dimittendi jam perceptos fru-
ctus, esto dominium amittat. Neq; enim
repugnat aliquem fructus etiam non suos
conservare, iis uti, & frui, quemadmo-
dum Usuarii solent. Addit Tann. l. cit. n. 183.
probabile videri, nec post sententiam cri-
minis declaratoriam beneficium relin-
quendum, & fructus restituendos esse, an-
te peculiare mandatum, & executionem
iudicis. Covar. de matrim. par. 2. c. 6. §. 8.
Azor & Less. citati. V. par. III. st. 16. §. 2.

§ III.

De Residentiâ, & Horis Canonicis.

Quicumq; habent beneficium cu-
ratum, jure divino residere de-

bent, & per se obire munus suum. Colli-
gitur ex c. 12. Jerem. c. 3. Ezech. c. 10. & 21.
S. Ioann. & c. 20. Act. Apost. quibus con-
sonat. c. ad hac. c. extirpanda. de praben. c. quia
nonnulli de cler. non residentib. & c. licet de
elect. in 6. Quos Canones Conc. Trid. sess. 23.
c. 1. acceptat, & confirmat. Cum, inquit,
præcepto divino mandatum sit omnibus,
quibus animarum cura commissa est, o-
ves suas agnoscere, &c. declarat sacro-
sancta Synodus omnes patriarchalibus,
Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathed-
ralibus ecclesiis quibuscunq;, quæcunq;
nomine aut titulo præfectos, etiamsi S. R.
E. Cardinales sint, obligari ad persona-
lem in sua Ecclesia vel diocesi residentiâ,
ubi iniuncto sibi officio defungi tenean-
tur, neq; abesse posse, nisi ex causa & mo-
dis infra scriptis. Et post alia quædam. Quoniam
autem, qui tantisper tantum abeunt, ex
veterum Canonum sententia non viden-
tur abesse, qui statim reversuri sunt, sacro-
sancta Synodus vult illud absentia spaci-
um singulis annis sive continuû, sive in-
interruptum extra prædictas causas nullo
pacto debere duos aut tres menses exce-
dere, & haberi ratione, ut id ex causa fiat.
Ita Conc. Trid. Nav. c. 25. n. 121. Silv. V. resi-
dentiâ. Catharin. in tract. de resid. Tanner III.
d. 14. q. 6. n. 187.

II. Idem de iis dicendum qui benefi-
cium non curatum, sed simplex obtinent,
quodvis tenue, requiri videlicet, si jus cõ-
munespectes, alsidua commorationem
seu residentiâ. Abb. in c. conquereute. & to-
to serè titulo de cler. non residentibus, ubi
Barbosa. Verùm id ex jure Canonico &
humano tantum provenire probabile est,
& horum temporum consuetudo obti-
nuit, ut abesse liceat saltem in quibusdam.

Imò

Imò quoad Curata, & Dignitates maiores, nec non Canonicatus ecclesiarum Cathedralium in Germaniâ nostrâ juris rigorem temperavit usus. *V. declar. Co. Tr. n. 27.* Quamobrem uniuscuiusq; regionis, ac diocesis statuta, & ulu probabili recepti mores attendendi sunt. *Innoc. in c. si. de cler. non resid. Glo. in extrav. Tonn. XXII. suscepti de electione in v. residentia. Ost. Io. Andr. Panorm. Navarr. c. 25. n. 121. Barb. in c. pervenit de appell. Azor. II. l. 7. c. 7. Comitulus l. 1. q. 61. quin. 4. addit, peccatum esse mortiferu canonicis, si non conveniant in templo ad canendas divinas laudes; idq; ex gravitate poenæ collegi, quæ sit depositio c. ult. dist. 92. Præterea nondum consuetudine impetratum esse, ut Canonici per aliû inservire possint. Quod maiori dîtquisitione & declaratione indiget.*

III. Qui absq; legitimâ causâ absunt, fructus beneficii non faciunt suos, isq; privandi sunt causâ prius examinata c. ex parte 1. & seq. de cler. non residentib. *Conc. Trid. sess. 23. c. 1. ubi indicatur, curatos, qui non resident, tutâ conscientiâ usurpare & retinere fructus non posse: quod aliqui putant in eo rigore receptum non esse, dummodo per Vicarium, absque damno administraretur officium, quod curandum utiq; semper ab iis, qui quarumq; ex causâ à loco residentia suæ recedunt. Lancelotus l. 11. 19. Mosconius l. 1. c. 21. ci. fin. Franc. Leo parte 3. Thesauri eccles. c. 132. Laym. l. 4. tr. 2. c. 6. Ign. Lopez in pract. c. 54. Lud. Lopez par. 2. instructorii c. 98. Silv. V. residentia n. 6. Armilla 20d. n. 3.*

IV. Causæ excusantes à continua residentia generatim quatuor sunt, puta, Charitas, Necelsitas, Obedientia, & evidens Ecclesiæ, vel reip Utilitas. Ad Charitatem spectat amor sublevandi proximû

in rebus adversis, componendi lites, & reparandi amicitias, sublevando inopes, afflictos & opressos. Ad Necelsitatem aer, infectus, ægritudo, inimicitia capitales, lis de beneficio mota: quin etiam pro peregrinatione aliqua ab episcopo impetrari licentia potest. Obedientia causa abesse potest Beneficiatus mandato Papæ, vel occupatus servitio Curia, Apostolica. Verum maior aliquanto in Curatis causa requiritur. Deniq; Ecclesiæ utilitati serviunt negotia expedienda, Synodus ecclesiastica, vel Imperatoria: docere vel addiscere Theologiam, Philosophiam, & jus Canonicum, Qui Theologiae aut iuri Canonico student, abesse possunt etiam sine speciali licentia annis quinque secundum iura: alii tamdiu, donec cursum absolverint. Illis verò, qui docent ac profitentur, nullum tempus definitum est. Exeuntur quoque duo Canonici, & inter præsentibus numerantur, qui episcopo adsunt, & intersunt, ac multo magis qui summo Pontifici, modo id fiat principaliter ad serviendum, non verò ad procuranda beneficia secundum Angelum. *v. clericus 7. §. 2. Navarr. c. 25. n. 121. Barb. l. 3. vot. decis. dub. 2. Lud. Lopez p. 2. instruct. c. 98. No. 1. Quod de Canonicis episcopo assistentibus dicitur, non de solis Cathedralibus intelligendû esse ex c. de cetero de cler. non residentibus, sed etiam ecclesiarum Collegiatarum, quia nullum inibi verbum est, quo excludantur. No. 11. Licet eiusmodi absentes non percipiant distributiones quotidianas ordinariè, si tamen in his solis redditus contineantur, earum participes fore ne privilegium juris inutile reddatur.*

datur. *Garcia c. 2. Monet. q. 8. Barb. inc. de catero l. 6. annotationes ad c. 1. sess. 23. Conc. Trid. de necessitate residendi.*

V. Beneficiarius, cuius reditus ad vitæ sustentationem quocumq; modo sufficiunt, ad legendum Horas Canonicas tenentur. Sic enim ex *c. Elcutherius c. Presbyter manè & c. clericus victum dist. 91.* colligimus, & supponitur à Concilio Lateran. sub Leone X. ubi *sess. 9.* privantur fructibus suis, qui Horas Cano. non legunt. *v. Bellarm. l. 1. de bonis operib. c. ult. Bonart. l. 2. de Hor. Can. c. 4. Dixi.* Cuius reditus sufficiunt. Nam si aded tenues fuerint, ut non nisi tertiam partem necessariæ sustentationis, adferant, non videntur obligati quibus obveniunt, saltem ad omnimodam & plenam recitationem. Octo aureos non sufficere putant aliqui, ut *Sorus l. 10. q. 5. art. 3. alii 16. ut Sanchez & alii apud Fagund. de prec. Eccl. pag. 92. alii 20. ut Ledesma:* nec quisquam, nisi in pacifica possessione sit, obligari videtur. *Siv. n. 3. Armilla n. 1. Less. c. 34. d. 31. Bonacina to. 1. pag. 51. Reginaldus l. 30. tr. 3. c. 4. Tolemus l. 2. c. 12. Sanch. l. 2. Conf. d. 62. pag. 246. Diana p. 2. tr. 12. res. 9. & p. 5. tr. 5. resol. 25. Layman. l. 4. tr. 2. c. 5.* Caterum valde conveniens est tum Ecclesiæ, & fundatorum intentioni, tum ipsius beneficiarii conditioni & tacitæ promissioni ut si, tenues reditus percipiat, saltem aliquoties per annum, puta, festis diebus, prout pia ratio dictaverit, preces horarias persolvat.

No. Prædictam exceptionem de tenui beneficio, maior Theologorum pars, & si *Fagundez pag. 93.* credimus, communis juris Canonici interpretum schola non admittit, à qua sibi ipse putat non esse

recedendum: quia in *c. clericus dist. 91.* statuitur, ut clericus, qui ab ecclesia sua commode non alicur, quærat artificiorum aliquid, ex quo victum & vestitum parat, vel ex agricultura post sui muneris & officii pensum persolutum. Adde, quod accessorium sequitur principale, hoc autem est spirituale jus ad colligendos fructus, quamvis tenues: ergò obligatio recitandi horas, tanquam accessorium debet sequi. Præterea qui sciens ac prudens pauperem uxorem duxit, alere tenetur & subire omnia matrimonii onera: Item qui militiæ nomen dedit pro exiguo stipendio tenetur militare pro illo. Deniq; hic non intervenit propria commutatio unius rei æqualis pro alia, ut in cæteris contractibus: ac proinde non licet ita argumentari: Beneficium est tenue, & quod percipio parum est, ergò vel nihil, vel parum pro eo orandum est. Ita ferè *Fagundez*, qui non facile persuadebit, nisi manifestè doceat, mentem ecclesiæ esse, ut pro parvo & magno proventu idem onus portetur. Deinde quid fiet nobilibus, an quia non sufficiunt reditus, artificium vel agriculturam exercebunt? Maneat igitur prior opinio probabilis, etsi posteriorem ut magis piam suadeamus.

VI. Qui horarum lectionem absq; iusta causa negligit, duplicem reatum contrahit, nimirum peccati mortalis, & restituendi fructus pereceptos. Est communis opinio, supponendo Decreta summorum Pontificum recepta esse. Equidem de peccato sic intelligi debet, ut aliis in rebus, peccatum fore mortiferum, si notabilis pars omittatur, qualis est Vesperarum v, g. aut Completorii: nec adsit

alla

ulla causa, quæ excusare queat.

De restitutione fructuum extat *Decretum Conci. Lateran. sub Leone X. sess. 9. Can. 9.* ut nemo beneficium habens, qui elapsis 6. mensibus ab eius consecratione, sine legitimo impedimento officium divinum recitare omiserit pro tempore, quo non recitavit, fructus suos faciat: imò teneatur eos, tanquam rem injustè captam impendere in fabricam beneficij, aut in elemosynas pauperum. Idem statuit *Pius V. in bullâ relata à Navar. c. 25. nu. 122.* Vbi DD. duo notanda movent. *Primum est*, non requiri sententiam declaratoriam Iudicis, sed ipso facto restituendos fructus esse: quòd dicat, *ut iniuste perceptos* retineri non posse. *Alterum*, restitutionem faciendam pro ratâ omissionis, hoc est, ut quanta fuerit omisso, tanta sit restitutio pro neglectu omnium horarum unius diei, redditus illi tempori respondentes, pro dimidio die dimidiam partem, & sic consequenter. Verùm, quod aliqui urgent, contra iustitiam peccare omittentem, adeoque ex naturâ rei & jure naturali ad restitutionem teneri, nondum satis exploratum est. De restitutione quoad proportionem, seu *pro rata* verum est, si Canones cum isto rigore recepti sunt. Certe usus, & praxis horum locorum aliud indicare videtur: cum videamus ab episcopis neminem conveniri, aut puniri propter neglectum horar. Canonicarum, licet, multos esse reos planè manifestum, & notorium sit.

Quod verò *Reginaldus n. 44. cum Suario* dicit ab hominibus doctis, & piis non dubitari, quin Bulla Pii V. ita sit usu recepta, ut obliget, vel supponit ubique promulgatam & notam esse, vel sufficere promulgationem Romæ factam: quod utrumque

incertum est, cum multi Religiosi, adeoque publici professores ignorarent citatam Bullam, nisi in libris aliorum editis legissent. Probabile igitur est, quod etiam *Hermannus Busenbaum* novissimè scripsit in *Medulla Theologia moralis*, ubi Bulla Pii V. non est recepta, beneficium ad dictam restitutionem non teneri. Unde ulterius sequitur, non committere duplex peccatum, videlicet contra Iustitiam, & contra Religionem simul: sed contra Religionem tantum. *Diana p. 2. tr. 12. Resol. 22. Silv. V. Clericus IV. §. 23. Zerola Par. 1. v. Beneficia. pag. 93. Escobar Tr. 5. Exam. 6. c. 13.*

Non deerunt, scio, qui hanc opinionem laxitatis accusent, quibus, quæ *Sanchez tradit l. 2. Consil. D. 82. à n. 2.* oppono. Decretum hoc (: *Concilii Lateran.*) quidam dicunt non esse usu receptum, & sic ex vi illius non obligari beneficiarios non recitantes restituere fructus. Ita nonnulli valde docti recentiores Magistri in suis scriptis *Et Simancas l. 1. Inst. Cath. tr. 9. nu. 208.* dicit, dubitari probabiliter posse, an hæc pœna obliget omnino in foro conscientie, quia hoc decretum usu non est receptum, & paucis innotuit. *Et Sotus l. 6. q. 1. a. 6. ad 1.* dicit nondum planè sciri, an fuerit usu receptum. Alij verò dicunt, statutam in hoc Decreto magis videri pœnam, quæ iustè à Prælati imponi potest, quàm ut quis ad eam per se teneatur. Sic *Petrus Soto l. de instit. Sacerd. Tr. De Vita Sacerdotum lect. 4. v. Nec illud. Et nõ abhorret ab hoc Medina l. 1. instr. Conf. c. 14. §. 11.* Nam inter solutiones quas adhibet ad motum proprium Pii V. qui est confirmatio Conci. Lateran. altera est, quod sit pœnalis, & obliget post Iudicis sententiam: Alii verò dicunt decretum Concilij Lateran. obligare, sed non eo ri-

E
gore,

gore, quo sonat. Non enim tam rigidè usu receptum est. Vnde beneficiarius qui unâ vel duabus diebus non recitat, non est cogendus ad fructuum restitutionem, qui correspondent illi diei, quia beneficium non tantùm datur pro horis recitandis, sed etiam pro aliis officiis &c. Ita Sanchez.

VII. Iusta causâ & legitimam impedimentum excusans omittentem Horas à culpâ & pœnâ restitutionis ex communi sensu DD. censetur I. Oblivio involuntaria II. Inculpabilis inadvertentia III. Ignorantia inculpabilis, ut si quis à viro docto vel Confessario audierit, se non teneri ad recitandum primo anno obtenti beneficii, cum decessori suo fructus persolventur, aut quid simile IV. Impotentia loquendi, cæcitas, carentia libri. Nam Concilii Lateranensis mens, ut ex verbis Decreti satis apparet, non punit nisi culpabiliter omittentem, & fructus beneficii ob id iniuste percipientem. Vnde etiam requiritur culpa mortalis. Sic ferè Bonartius De obligationar. Canonic. l. 2. c. xi. pag. 387. addens, dictam Concilij legem non videri tam strictè, ut sonat, ubique obligare. Nam Sotus pro omissione totius diei nihil putat restituendum: Medina verò pro diebus octo nihil restituendum: quin etiam si toto anno omittatur, non esse totum integrè & exactè solvendum, sed mediocrem partem fructuum posse reservari. Quæ opinio ut non recipiatur, recipi tamen alia aliorum potest, qui existimant Episcopum vel parochum Horas Cano. omittentem uno die, tantum obligari ad restituendam quintam partem fructuum, retentis quatuor pro aliis oneribus: Canonicum verò satisfacere, si quartam partem restituat; alios si tertiam, quia nimirum præter offi-

cij horarij obligationem alii labores subeundi, ut in Curatis & Parochis manifestum est. Bonar. loc. cit. Bonacina tom. 1. pag. 540. Zecchus De beneficiis cap. 3. Conradus Q. 240. in add. Tol. l. 2. c. 12. Henr. l. 3. c. 13. Sa. V. Beneficium. n. 58. Less. D. 32 n. 177. Rodrig. in sum. c. 146. n. 4. Layman. c. 5. n. 1. Escobar Tr. f. Exam. 6. c. 10.

VIII. Canonici, & alii omnes Choro addicti divinum officium per se in Ecclesiâ iuxta receptam & approbatam consuetudinem persolvere debent, nisi aliud postulet necessitas; consuetudo, vel fundatio. Hinc Concil. Trid. Sess. 24. c. 12. loquens de Canonici & aliis Beneficiariis Choro deputatis. Omnes divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere & inservire: atque in choro ad psallendum instituto hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devote que laudare. Ita Conc. Atque hæc videtur prima & radicalis causa chori instituendi fuisse, à quâ, immane quantùm, hoc ævo defecimus. Caiet. V. Hora Can. Silv. eod. §. 3. Nau. De horis Can. c. 16. n. 5. Et de orat. c. 10. nu. 47. Roder. in sum. p. 1. c. 145. Zecch. de rep. Christiana c. 24. Az. l. 10. c. 11. q. 11. Less. c. 34. n. 184. Suarez 11. de Relig. l. 4. c. 12. Laym. l. 4. tr. 2. c. 7 Arragonus Q. 83. art. 13. pag. 641. Barb. De Canonici c. 34.

§. IV.

De fructibus beneficiorum, & aliis bonis.

I. **F**RUCTUUM nomine continetur, quicquid ex re percipitur, deductis expensis. Nam quicquid percipitur ex re, est in fructu, seu redditu Abb. in c. Pastoralis